

Norge om 25 år

Taler

Rasmus Hansson

Dato

6 august 2015

Sted

Litteraturhuset i Oslo

Omstendigheter

Partilederforedrag

1 Litteraturhuset har bedt meg ta utgangspunkt hvilket Norge De Grønne vil ha om 25 år. Det er bra, for det er nettopp De Grønnes utgangspunkt: Hvordan vil vi ha det om 25 år og om 50 år avgjøres jo i stor grad av politikken vi fører og valgene vi tar akkurat nå.

5

I september vedtar FNs Hovedforsamling 17 nye Mål for Bærekraftig Utvikling som erstatter de 8 «Tusenårsmålene» fra år 2000. Tusenårsmålene var klassiske mål for å bekjempe fattigdom; Halvere ekstrem fattigdom, halvere antall mennesker uten sikker tilgang til drikkevann, styrke kvinners stilling, styrke
10 tilgang til utdanning osv. Fire mål er oppfylt, flere andre langt på vei. Det sier mye om verdens evne til å løse selv de mest grunnleggende problemer som har fulgt menneskeheten fra tidenes morgen.

De nye Målene for Bærekraftig Utvikling går mye lenger. Innen 2030 skal
15 verden utrydde fattigdom og sult. Sikre utdanning for alle. Og i motsetning til tusenårsmålene handler ikke Bærekraftmålene bare om andres fattigdom. De handler om oss selv, her i Norge, og vår utvikling:

FN kommer, med Norges stemme, til å vedta at innen 2030 skal verden blant
20 annet: Sikre tilgang til bærekraftig energi til alle. Ta umiddelbart ansvar for å bekjempe klimaendringene. Beskytte havene. Beskytte og gjenoppbygge jordas økosystemer. Og ikke minst: Sikre bærekraftige produksjons- og forbruksmønstre. Men også, og det skal jeg selvsagt komme tilbake til, «sikre bærekraftig, vedvarende økonomisk vekst for alle»

25

Dette, og mer, vil verden vedta at vi skal gjøre i løpet av de neste 15 år. Det er vanvittig ambisiøst. Svært mange, både i Saudi Arabia og i Norge, vil mene at

30 dette er «håpløst og romantisk urealistisk». Med andre ord: Det er politikk på sitt aller beste.

Arrangørene av denne foredragsserien har altså bedt meg fortelle hvor De Grønne vil at Norge skal være i 2040, altså ti år etter at FNs superambisiøse Bærekraftmål skal være oppfylt.

35 FNs bærekraftmål ligner sterkt på De Grønnes overordnede prioriteringer, og betyr at Norge må være et annerledes samfunn i 2040.

40 Jeg tror at om 25 år har vi i Norge det det bedre med oss selv, fordi vi har et felles formål som går dypere enn personlige rettigheter, kjøpekraftvekst og forbruk.

Hver høst diskuterer Stortinget et statsbudsjett som i tillegg til pengebudsjettet har forpliktende budsjett for naturkapital og sosial kapital, og som redegjør for hvordan vi ligger an i forhold til definerte mål for menneskelig livskvalitet.

45 Om 25 år har Norge for lengst lagt bak seg frykten for å klippe navlestrengen til olje- og vekstøkonomien. Det har hjulpet oss til å akseptere nye forutsetninger for samfunnsutvikling. I 2040 gjenopplever Norge dugnadsånden fra årene etter 1945: Vi bygger et nytt samfunn, er i gang med et nytt felles samfunnsprosjekt.

50 Norge syder av nytenking og nyskaping. Vi arbeider oss inn i en ny tidsepoke og legger bak oss den overhengende trusselen mot jordas livsgrunnlag som tårner seg opp rundt oss akkurat nå. Vi er enige om å basere det norske samfunnet på rammer som bevarer livsgrunnlaget. Vi har skjönt hva bærekraft og varig balanse med livet på jorda faktisk betyr; at vi ikke kan fortsette å ødelegge bare litt til

55 her, og enda litt til der. Vi har ikke lenger problemer med å akseptere at det finnes nasjonale og globale, faglig baserte skranker for påvirkning og forbruk.

Nordmenn har en god jobb å gå til, men teknologiutviklingen gjør at arbeid er et gode vi må dele på. Vi har moderate lønnsforskjeller i et arbeidsliv som

60 fortsatt er dyktig til å regulere seg selv gjennom forhandlinger og avtaler.

Næringslivet vårt er en jungel av kunnskapsbedrifter som stadig utvikler seg. Vi er verdensledende i bruke naturressurser, arter og biologiske løsninger til stadig nye løsninger og produkter.

65 Vi har høyere selvforsyning enn før. Maten er litt dyrere men mye mer

økologisk. Husdyra våre har det godt, fordi respekt og omsorg for alt liv og andre arter er et mål på vår egen sivilisasjon og etiske standard. Behandler vi dyr godt er det mer sannsynlig at vi behandler mennesker godt.

I 2040-samfunnet konkurrerer, diskuterer, krangler og velger vi minst like mye som nå. Flere stemmer ved valgene og flere deltar i arbeid utenom om lønnsarbeidet. Vi har bedre tid, lavere kjøpekraft og mindre materielt forbruk og høyere sosial og kulturell omsetning. Smart-telefonene er smartere og vi oppgraderer dem i stedet for å kaste dem en gang i året.

Norge er mer mangfoldig. Flere mennesker lever og gjør ting på litt forskjellige måter. Barn får være barn og skolene er blitt bedre til å lære elevene å mestre livet, i tillegg til norsk og matte. Og ikke minst; færre faller utenfor samfunnet. Flere føler at det er mening i å delta, fordi mennesker, kultur og natur betyr mer enn i dag, mens pengeøkonomi og forbruk betyr mindre i det folk oppfatter som tilhørighet og livskvalitet.

Vi har litt bedre helse, for vi har lagt om bygder og byer såpass at barn, unge og voksne bruker beina til skole, jobb og nærbutikk, og mer kollektivtrafikk enn bil. Der avstandene er store og bussene få er bilene utslippsfri. Vi flyr fortsatt på ferie til Laos, Mali, Guyana og USA, men heller i to måneder hvert tredje år enn i tre dager hvert år.

Norge har investert hele oljefondet i grønn teknologi, grønn energi, miljøvennlig matproduksjon, forskning, teknologiutvikling og verdens grønneste og mest avanserte byer, for å nevne noe. Alt sammen investeringer i den utviklingen vi selv ønsker, som vi mener vil komme og som vi derfor også tror vil gi oss best avkastning på pengene. Vi styrer oljepengebruken etter hvor stor andel det er av statsbudsjettet, ikke en fast prosent av et stadig voksende oljefond.

Dette er den grønne, romantiske miljøidealismen som samtidig er beinhard naturvitenskapelig nødvendighet. Dette er en rik mulighet. Dette er De Grønnes utfordring til en norsk politikk som har sovnet inn i defensiv administrasjon der idealer og visjoner oppfattes som en kuriositet.

Norge har alle muligheter: Vi har stabilt demokrati, godt styresett, få uvenner, høykompetent befolkning, avansert næringsliv mange potensielle ressurser og

mye penger. Ingen er bedre posisjonert til å komme seg fort inn i framtiden, hvis vi vil. Men i et 2040-perspektiv er det noen urovekkende trekk ved norsk politikk i 2015. Dette er trekk som MDG utfordrer:

110

Bevaringsadministrasjon: Etter en historisk eksepsjonell økonomisk og materiell vekstperiode på 15-20 år har norsk flertallspolitikkk blitt ekstremt fokusert på å administrere og beholde den typen velstand denne perioden har gitt oss.

115

Ekstremvelstanden ser ut til å avle tung politisk motstand mot å tenke langt og nytt.. Framfor alt avler den en forbløffende uvilje mot å tenke over andre måter å ha det bra på enn dagens norske måte. Alle norske politikere vil nå inn i det grønne skiftet, men nesten bare MDG vil akseptere at det grønne skiftet også må påvirke måten vi lever og har det godt på.

120

Uvilje mot å velge: Det er blitt typisk norsk å løse konflikter mellom sterke politiske interesser ved å helle mer oljepenger på dem. Oljepengene har tillatt så mye Ole Brumm-politikk at den er blitt norm, Vi vil ha mer jernbane. Men også enda mer vei og fly. Vi vil ha et bærekraftig samfunn, men også investere enda mer i å øke forbruket, og ingen partier følger MDG i å foreslå å redusere det materielle forbruket. I USA går Obama i til angrep på USAs tunge kullinteresser. Det koster ham masse konflikt, penger og popularitet, men han vil ha ned klimagassutslippene. I Norge har MDG bare følge av SV når vi ikke ville tildele oljenæringen enda mange flere lete områder, enda klimagassutslippene fra oljesektoren fortsetter å øke.

130

Forpliktelsesvegring og prinsippløshet: Mens nesten alle norske samfunnsområder rutinemessig styres med regler, påbud, forbud og straffer, er det politisk konsensus om at naturvern, klima og bærekraft er unntak. Det er greit å se bort fra høytidelige og grundige vernevedtak det er komfortabelt å bygge veier og kraftlinjer i naturreservater. Førre-var-prinsippet som er knesatt i alt som er av lover, avtaler og partiprogrammer, blir ignorert når det skal dumpes gruveavfall i Førdefjorden, skytes med blyhagl i naturen eller bores etter olje ved iskanten

140

Dobbelttale: Det er forbløffende bred aksept for å si en ting og gjøre noe helt annet. Forleden slo statssekretær i KLD Lars Andreas Lunde på TV2 fast at «Norge skal kutte 40 % klimagassutslipp innen 2030. Han viderefører lojalt Stoltenbergs tradisjon for å innbille folk at Norge skulle kutte 30 % innen 2020. Sannheten er som kjent at det Stoltenberg ville kutte var om lag 5 % av norske

utslipp. Sannheten er også at utslippene i stedet har økt. Og sannheten er at dagens regjering ikke har gitt noe som helst forpliktende signal om hva den faktisk vil kutte i Norges utslipp. Politisk har et så høyt nivå av dobbelttale kostet stortingsflertallet lite. Men kostnaden ved er at forvaltning og opinion
150 oppfatter klima- og miljøpolitikk som lavt prioritert. Det er slike signaler om lav politisk prioritet for grønn politikk MDG utfordrer.

De Grønne er det systemkritiske partiet i Norge. Norsk politikk sover i en utdatert forestilling om at det er kampen mellom sosialisme og liberalisme,
155 mellom rødt og blått, som fortsatt definerer de viktige politiske forskjellene.

De Grønne sier at det er feil. Hvis menneskehetens viktigste utfordring faktisk er å få til en bærekraftig utvikling og løse klimaproblemet før kostnadene blir for store, ja så må det viktigste politiske skillekriteriet være hvilken politikk partiene
160 fører for å løse dette.

Og det er i hvert fall klart at det ikke går noe vesentlig skille mellom blått og rødt i politikk for bærekraftig utvikling. Tvert om fører Høyre og Arbeiderpartiet som alle vet bortimot identisk politikk i alle spørsmål som gjelder energi, klima,
165 forbruk, ressurser og økonomi. Forskjellene er marginale, symbolske og stort sett knyttet til tradisjonelle lite relevante politiske markørsaker (justeringer i offentlig/private tjenester, skattenivå osv).

Partiet som skiller seg ut er MDG. Vi vil at norsk politikk skal definere klare og
170 forpliktende rammer for hvordan vi påvirker jordas livsmiljø, og utvikle politikken innenfor disse rammene. Vi vil at norsk politikk skal planlegge for et norsk forbruksnivå som er forsvarlig og rettferdig i forhold til verden og våre etterkommere. Vi vil endre motoren i norsk økonomi og næringsliv, oljesektoren, systematisk, aktivt og nå. Vi vil utvikle en økonomi som ikke er
175 avhengig av vekst. Dette er en politikk som tar utgangspunkt i de faglige og politiske realitetene verden står overfor i 2015, og som nesten alle partier erkjenner.

Da det første Grønne partiet ble etablert, i Tyskland i 1979, hadde de fire
180 grunnprinsipper: «Økologisk bærekraft, sosial rettferdighet, deltagende demokrati og ikkevold». Føyde de til «respekt for mangfold». Dette er fullgode hjørnesteiner for MDG i Norge også i 2015 og 2040.

185 I Formålsparagrafen for Miljøpartiet De Grønne står det at vi vil arbeide for «..
et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Økonomien underordnes
sunn økologiske prinsipper og fremme fred og sosial rettferdighet lokalt og
globalt».

190 MDG kan vel så gjerne kalles et solidaritetsparti som et miljøparti. Vår
solidaritet går lenger enn til våre søstre og brødre i tradisjonell politisk forstand.
Den gjelder alle mennesker på jorda, den gjelder alt liv på jorda og det gjelder
framtiden.

195 MDG arbeider for en verden der folk kan leve fri, rikholdige og gode liv, men vi
nøler ikke med å slå fast at det må skje innenfor rammene som livsmiljøet på
jorda setter, og at daglig lokal og nasjonal politikk nå må reflektere dette. Det er
kanskje riktigere å beskrive MDGs politiske grunnlag i form av prinsipper pluss
metode, enn i form av Den Grønne Ideologien om Alt. Det er den klare viljen til
200 å sette jorda som ytre ramme for politikk som primært skiller oss politisk, og
gjør ideologisk, fra andre. Vi sier at miljø er viktigst, ikke i den forstand at
frosker er viktigere enn folk, men i den forstand at vi tar konsekvensen av
moderne kunnskap: Menneskeheten har nå kapasitet til og er i ferd med å
ødelegge livsgrunnlaget på den eneste jorda vi har. Bare ved å styre den
205 kapasiteten kan vi sikre mennesker et godt og verdig liv.

Det er mange meninger om grønn ideologi, og jeg er personlig i tvil om vi har
eller trenger noen, i hvert fall i det tradisjonelle formatet av helhetlige modeller
som prøver å gi retningslinjer for all politikk.

210 De Grønne tenker mangfoldig, også ideologisk. Vi låner skamløst det som er
best fra mange ideologier. I spørsmål om personlig frihet har vi anarkistiske
trekk. I spørsmål om rettferdighet og statens ansvar for borgernes overordnede
rettigheter ligner vi sosialdemokrater. I grunnleggende verdi- og etikkspørsmål
215 er vi konservative. Moralsk er vi liberale. Vi bruker gjerne markedsliberale tanker
når oppgaver skal løses. Bare ideologier med totalitære trekk er vi helt allergiske
mot. Vi er innbitte demokrater.

Men vi tar også klar avstand fra de tradisjonelle høyre- og venstre-ideologiene på
220 et avgjørende punkt. Disse utgamle blå og røde ideologisettene som fortsatt får
lov å definere det politiske landskapet, har intet svar på, ikke engang noen
drøfting, av spørsmålet om hvordan menneskeheten skal greie å leve i balanse

225 med planeten sin. Tvert imot: Både røde og blå ideologier har som innebygd
forutsetning at menneskelig utvikling er basert på evig ekspansjon og evig økt
forbruk av natur, ressurser og plass. Til tross for alle sine gode og viktige trekk,
er både røde og blå ideologiene i seg selv sterke bidragsytere til de fundamentale
miljøproblemene vi nå står overfor, og tradisjonelle røde og blå tankesett er
230 fortsatt en hovedårsak til at partier og politikere nekter å ta i bruk de
nødvendige løsningene.

Derfor definerer De Grønne seg som uavhengig av de blå-røde ideologiene, og
påpeker at de er like og like dårlige og like grå der det gjelder som mest.

235 Derfor er De Grønne også blokkuavhengige i norsk politikk. Vi er ikke
blokkuavhengige for å være smarte, men fordi det er vårt politiske ståsted. Men
så viser det seg også å være overraskende smart å være blokkuavhengig.
Overraskende fordi andre grønne partier i alle år når som helst har kunnet ta
denne posisjonen, men ikke gjort det. MDG utfordrer nå begge sider i
240 politikken, og framfor alt AP og H som begge påstår å være best på miljø og
bærekraft. Både nasjonalt og lokalt tar MDG dem på ordet: Vi prioriterer miljø
og bærekraft og er klare til å drøfte samarbeid med det partiet som vil mest.

MDG har trengt seg inn i norsk politikk på et saksfelt alle tilsynelatende trodde
245 var både opptatt og velgermessig uttømt. For to år siden regnet ingen
forståsegpåere med oss, media var uinteressert, meningsmålerne hadde oss ikke
med på grafene, de andre partiene brydde seg ikke. Så ble vi synlige nok til å bli
beskyldt for grønn kannibalisme.

250 For det første er grønn kannibalisme en feilstaving for noe som faktisk heter
demokrati. Det er viktig å merke seg at alle andre partier, særlig de grønnere, i
flere tiår når som helst har stått fritt til å velge å bli MDG, ta den posisjonen
MDG nå har tatt, fremme standpunktene MDG nå fremmer. Men de har ikke
gjort det.

255

For det andre er det bare sunt med litt kannibalisme. Det er god dekning for å
slå fast at de siste 2 årenes utvikling for MDG bekrefter at norsk politikk har
ventet på oss, og trengt oss. Bare på denne korte tiden, med minimale ressurser
og representasjon, har vi gjort debatten grønnere, gjort andre partier grønnere
260 og fått flertall for store saker som ikke hadde flertall før vi kom.

For det tredje er det jo ikke V og SV vi har mest lyst til å spise opp. MDG har hele tiden vært tydelige på at vårt mål ikke er å spise andre, men å legge mer
265 tyngde i bærekraftig politikk. Vi har fra første stund oppfordret de grønneste partiene til samarbeid om å presse H og Ap. Foreløpig har SV og V valgt å være mer lojale til hhv blå og rød politikk enn til grønn. Dermed blir de små korrektiver til hver sin variant av tung grå politikk i stedet for del av en virkelig grønn kraft som kan presse både AP og H langt mer effektivt.

270 Et tradisjonelt motargument mot grønn samling er at H og Ap da vil danne flertall sammen for ugrønn politikk. Vi tror det er et korttenkt argument. Ap og H har ikke råd til å samarbeide mye. Begge bokstavelig talt lever av illusjonen om at de er episke motpoler i politikken. Det er farlig for dem hvis mange
275 velgerne får følelsen av at de egentlig er helt like i avgjørende saker. Det vil skape mer rom for dagens småpartier. Derfor er H og AP mye mer sårbare for press fra en samlet miljøparti-gruppe på 15-20 % enn tradisjonell analyse synes å tro tror. Men det krever at V og SV prioritere grønt foran blått og rødt. Foreløpig vil de ikke det. Dett er en viktig bremsekloss for bærekraftig politikk i Norge, en
280 bremsekloss MDG vil jobbe for å fjerne.

Einstein skal ha sagt, og det er det samme for meg om han har sagt det eller ikke, for det er uansett godt sagt: Vi kan ikke løse et problem ved å tenke på samme
måte som vi tenkte da vi skapte problemet.

285 La oss ha med oss det i bakhodet mens vi vender tilbake til årstallet 2040. Som altså er om bare 25 år.

I klimaforskningen er 2040 ikke noe hvilket som helst år. I natt tastet jeg inn
290 «the global climate in 2040» og på topp kom oppslaget «The world will collapse by 2040» hvis dagens utvikling fortsetter, på grunn av katastrofal matmangel. Det er i følge en modellstudie fra det vanligvis ganske edru britiske Anglia Ruskin-universitetet. I følge en av WWFs klimaeksperters peker de nyeste rapportene fra FNs klimapanel i virkeligheten mot at omkring 2040 vil en
295 «tidsinnstilt klimabombe eksplodere», fordi opplagrede klimaeffekter da vil forsterke hverandre i den grad at systemet går amok. Dommedagsprofetier, vil de fleste svare. Men selv det særdeles fossil-fokuserte Internasjonale Energibyrået IEA slår fast at med dagens utvikling vil jordas karbonbudsjett være brukt opp i 2040, hvis vi ønsker en viss sjanse til å hindre mer enn to grader oppvarming. Så
300 hvis vi ikke kommer i gang med massive utslippskutt her og nå, så kan vi ikke

slippe ut et eneste gram karbon etter 2040. Og det blir jo heftig gitt at vi nettopp har åpnet Sverdrup feltet som skal produsere forbi 2050, og har delt ut hele 23. konsesjonsrunde.

305

For øvrig mener jo mange forskere at vi i 2040 allerede kan ha passert togradersmålet, og mange mener at to graders oppvarming i seg selv kan være katastrofalt. Verden og Norge står altså foran en veldig stor snuoperasjon, og vi har helvetes dårlig tid. Å innbille seg at vi kan greie dette ved å tenke omtrent
310 akkurat som før er ganske naivt.

315

Det er feil å tute folk øra fulle av at vi er avhengige av oljen. Det er politisk uansvarlig å skape en forestilling om at nordmenn har evig krav på oljevelstanden vi har fått de siste 20 år. Det er farlig å basere politikk på at nordmenn har rett til å bli sinte hvis dagens ekstreme materielle velferd ikke fortsetter for alltid. Vi risikerer å skape grobunn for en politisk reaksjon som vi ikke vil like.

320

Norge er ikke langt unna betydelig politisk endring. Det som kreves er først og fremst overordnede og forpliktende mål og beslutninger som gir forvaltning, næringsliv og sivilsamfunn sikkerhet for at omleggingen til et bærekraftig samfunn faktisk skal i gang, og kommer til å vare. Erkjennelsen av at dette er nødvendig ligger like under overflaten i det politiske miljøet og næringslivet. Det etablerte Norge venter til dels på unnskyldningen for å sette i gang. Kanskje
325 som da tsunamien rammet Japan og ga Angela Merkel påskuddet til å overta De Grønnes mangeårige krav om å avvikle atomkraften og starte «Energiewände» - det grønne energiskiftet - som siden har satt en rakett i utviklingen av fornybar energiteknologi i hele verden. Men helst ved at MDG alene eller sammen kommer i posisjon med våre krav. Kommunevalget 2015 kommer til å øke
330 trykket.

335

Norge har endret seg før. Vi visste ingenting om olje men skapte en verdensledende oljesektor. Hvordan? Da Stortinget tidlig på 1970-tallet da vi besluttet å bli en oljenasjon «vedtok Stortinget 10 hovedprinsipper for norsk oljevirksomhet, kalt de ti oljebud.

Noe av innholdet var: «Nasjonal styring og kontroll. Det opprettes et statlig oljeselskap. Det må utvikles ny næringsvirksomhet. Oljen ilandføres i Norge. Staten engasjerer seg på alle plan» osv.. Det Stortinget gjorde i 1971 var en

knallsuksess, og viser at en aktiv næringspolitikk gir resultater. Man holdt seg til prinsippene, satte i gang dyktige folk og etablerte institusjoner og strukturer.

345 Også et Grønt Skifte forutsetter at vi gir overordnede føringer og legger til rette for det. Vi snakker om et stort samfunnsprosjekt som må diskuteres, planlegges og iverksettes. Det vil bety en større endring i norsk næringsliv og økonomi enn oljens inntog. Så vi må engasjere og mobilisere all kompetansen og skaperkraft i det norske samfunnet.

350 På Miljøpartiet De Grønnes landsmøte 2015 lanserte vi ti prinsipper for det grønne skiftet i norsk næringsliv:

Økosystemenes tålegrense er rammen

355 Næringer der Norge har fortrinn skal prioriteres

Et statlig selskap etableres for storskala utvikling av ny fornybar energi

Gründere og entreprenørskap prioriteres

360

Staten må sikre at kapital reinvesteres i nye arbeidsplasser

Konkurransenevnen styrkes gjennom mindre bruk av oljepenger

365 Oljeindustrien fases planmessig ut over en 20-årsperiode

Norsk natur og arter må kartlegges som basis for biobasert næringsliv

Forskningsmidler flyttes fra olje til fornybart næringsliv

370

Økt produktivitet tas ut i kortere arbeidstid framfor økt forbruk

Noen framstiller spørsmålet om hva vi skal leve av etter oljen som et spørsmål om før og etter Dommedag. Vi må avmystifisere! Det ganske siviliserte landet
375 Sverige har aldri hatt en dråpe olje. Norge hadde det ikke for en knapp generasjon siden.

Med grønn politikk er olje ferdig faset ut i Norge omkring 2040. Selv med

380 H/AP-politikk vil dagens oljeprisutvikling, som skyldes at alle land fører samme overproduksjonspolitik som H/AP, sørge for at norsk oljevirkosomhet i 2040 er en liten del av økonomien.

Hva skal vi da leve av i et land som vårt? Jeg kan nevne fire ting. Hjernekraft - og
385 det har vi veldig mye av. Store deler av norsk næringsliv er basert på det folk har mellom øra, og det er ingen grunn til at denne hjernekraften ikke skal fortsette å ekspandere.

For det andre skal vi leve av fornybar energi. Vi skal produsere, utvikle, forvalte,
390 og eksportere fornybar energi. Norge er velsignet med masse ren energi; vannkraft, havvind, sol, og mye annet. Også kan vi leve av naturen vår. Få land i Europa, med unntak av Russland har større og så godt forvaltede rike naturressurser som Norge. Vi har mye natur på land, men framfor alt har vi 7-8 ganger større områder til havs, som er rike, levende og gode økosystemer. Disse
395 økosystemene inneholder en reke arter som inneholder en myriade av biologiske, nevrologiske, kjemiske og genetiske løsninger som hver for seg er mye mer avanserte, mer kompliserte og ofte mye mer effektive enn den type løsninger som vi selv benytter oss av, eller klarer å produsere.

400 I et sånt naturmiljø er teknologisk utvikling mulig i et omfang som vi bare kan drømme om. Men vi må ville det, og en av forutsetningene for å ville er å kunne og vite. Situasjonen i dag er at miljødirektoratet knapt tørr å spørre om å bruke noen millioner på å kartlegge et lite myrområde, samtidig som vi bruker milliarder på å telle molekyler på 3 kilometers havdyp nord i Barentshavet som
405 grunnlag for oljeutvinning.

Vi må tenke omvendt, tallene må flyttes. Vi må investere i naturen for å danne grunnlaget for at vi skal kunne leve av den i framtiden. Hvis vi forvalter naturen på en bærekraftig måte, er potensialet enormt.

410 Også må vi selvfølgelig resirkulere det vi bruker. Vi begynner å bli flinkere, men det har ikke alltid vært slik. Vi har gjennomgått en liten mental revolusjon, noe som er helt typisk idet folk opplever at de er en del av løsningen - og opplever at det er enkelt å velge miljøvennlig. Resirkulering er nødvendig og smart, og
415 mulighetene er store.

Verden, Europa og USA særlig, er på vei mot større forskjeller. Økte forskjeller

skyldes ikke bare økonomiske forhold, men også teknologisk utvikling, som
420 fører til at manuelt arbeid blir faset ut. Vi er vitne til en utvikling hvor kapital
oppbygges i stadig større mengder hos stadig færre personer. Men forskjeller har
for oss ingenting med sosialisme å gjøre. Det har med rettferdighet å gjøre, og i
høy grad også effektivitet. Moderate forskjeller mellom folk er riktig og lurt:
Norge vs USA. Det er ineffektivt med store grupper dels ute av samfunnet, dels
425 ute av skapende arbeid. Og det er politisk farlig når mange føler seg utenfor.
Dette handler også om skatteinngang og at det er ulønnsomt å ikke betale
felleskostnadene.

Lønnsforskjellene i Norge så små at de ikke er stort problem. Ikke prinsipielt
430 problem at noen som får klaff også tjener godt på det. Men politisk riktig å
motvirke at lønnsforskjeller mellom grupper «setter seg». Ingen vettug grunn
til at folk som flytter andres penger, pumper opp samfunnets olje eller gir oss
juridiske råd, skal tjene mange ganger det folk som tar vare på våre gamle, redder
liv på sykehus, forsker fram ny kunnskap, skaper vakker kultur eller styrer i
435 lokalsamfunnene tjener. Vi mener at den nordiske modellen er en effektiv
økonomisk modell, og ikke minst at den er grunnleggende rettferdig.

Venstre markerte seg kraftig på sitt landsmøte gjennom å snakke om at grønn
vekst er fantastisk. Ikke vet jeg om begeistringen for grønn vekst er solid
440 forankret i Venstre. Det er i alle fall ikke lenge siden helt andre og mer
nullvekstliknende tanker preget partiet.

Spørsmålet som vi ønsker å stille er om grønn vekst er troverdig? Hva er den
konkrete begrunnelsen for at grønn vekst er en quickfix for det hele? Jeg vet
445 ikke, og har ikke hørt annet enn generelle påstander om at det ikke finnes noe
alternativ. Det alle vet er derimot at vekstøkonomien i 150 år har vært en av de
helt sentrale årsakene til de store miljø- og ressursproblemene, og er det fortsatt,
akkurat nå. Venstres og andre partiers totale avvisning av å diskutere dette er rett
og slett lite troverdig.

450 Vekstskepsis er ikke utviklingskepsis. Kanskje kan økonomien fortsette å vokse,
målt i pengetall? Kanskje må vekst være i promille, ikke i prosent? Kanskje må vi
finne andre mål på vekst, for eksempel kvalitet, kunnskapsutvikling, brutto
nasjonal lykke. Vi forstår at vi har spist av kunnskapens tre og svelget hele eplet,
455 og vi må få lov til å skape mer kunnskap og fortsette å utvikle oss, men det
finnes ingen naturlov som sier at vekst er en forutsetning for utvikling. MDG

har ikke fasiten på å utvikle en pengeøkonomi som ikke spiser opp jorda, men vi er helt sikre på at spørsmålet må tas på alvor. Vi vet en ting til: Politikk og
460 samfunnsutvikling kan ikke lenger måles og styres i bare penger. Vi trenger minst to budsjetter til, på nasjonalt og globalt nivå:

Et ressursregnskap som må gå i balanse på lang sikt. Et statsbudsjett og statsregnskap må sikre at vi ikke bruker mer levende ressurser enn land og hav
465 kan reproducere i løpet av året. De førstkommende tiårene må verdens ressursregnskap strengt tatt gå med overskudd, fordi vi må bygge opp igjen dyre- og plante-bestander, skoger, vann-, jord- og andre essensielle ressurser - eksempelvis fosfor, som har vært overbeskattet for lenge. Akkurat som husholdninger som har opparbeidet seg økonomisk gjeld, må vi betale tilbake
470 gjelden som vi skylder naturen.

Og et sosialt regnskap som må gå i overskudd i mange tiår framover, så lenge svært mange mennesker fortsatt har udiskutabelt behov for et bedre og mer rettferdig liv.

475

Økonomisk vekst kan ikke fortsette å være det overordnede målet for utvikling. Økonomien må underordnes naturens grenser, og ikke omvendt.

Hvis vi vil ha det godt i framtida må vi redefinere hva det er å ha det godt, fra å
480 måle det ensidig i BNP og kjøpekraftøking, til å måle det i livskvalitet. Det er ikke et problem. Det er en veldig god mulighet til å rette politikk og samfunnsutvikling inn etter mål som gir mer reelt, mer robust, mer varig godt liv for flere, og uten at det forutsetter å ødelegge for medmennesker, for etterkommere og for det øvrige livet på jorda.

485

Kommunevalget blir dobbelt viktig for en bærekraftig utvikling i Norge. Et par hundre, håper vi, nye grønne politikere vil innta norske kommune- og bystyresaler, og fylkesting. Der vil de si ting som ikke har blitt sagt før, legge fram visjoner om hvordan lokalsamfunnet bør se ut i 2040, foreslå at
490 kommunen bygger identitet og samhold ved å ta på seg større ambisjoner og mer miljøansvar. De Grønne kommer til å utfordre alle og som oftest søke samarbeid. Sånt virker. Det skaper debatt, setter agenda, trekker opp andre partier og gir gjenlyd i nasjonal politikk. Den politikken som flytter politikk lokalt, flytter også politikken nasjonalt. Hvis vi lykkes med å gjøre et godt
495 lokalvalg er vi klare for etappe tre som handler om å komme inn på stortinget

med en stor nok gruppe til å utgjøre en betydelig forskjell. Da kan vi plutselig havne i en posisjon som gjør at vi virkelig kan få til en varig endring av norsk politikk i bærekraftig retning. 2017 er ikke lenge til.

500

Miljøpartiet De Grønne er norsk politikks fremtidsoptimister. Vi tror Førde og Notodden kan utvikles til enda bedre steder å bo uten å kline asfalt på kvadratkilometervis av matjord og strø mange mål enetasjes kjøpesentre utover. Vi vil gjerne dra med oss Erna og Jonas i denne optimismen.

505

Gamle ideologier svarte på sin tids paradigmer; grov sosial urettferdighet, ineffektiv økonomi, ensidig tendens til underordning av individet under staten, manglende evne til å balansere kapitalens/de rikes frihet mot vanlige menneskers. Vi svarer på vår generasjons største utfordring, nemlig å løse klimakrisen og bevare livsgrunnlaget på jorda for oss og våre etterkommere. Vi er utålmodige etter å komme i gang med å løse vår tids oppgave.

510

Kilde

www.mdg.no

515

Emner

Foredrag, Fremtiden, Ideologi, Miljø, Miljøpartiet De Grønne, Partipolitikk, Valg

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/norge-om-25-ar>

520

525

530